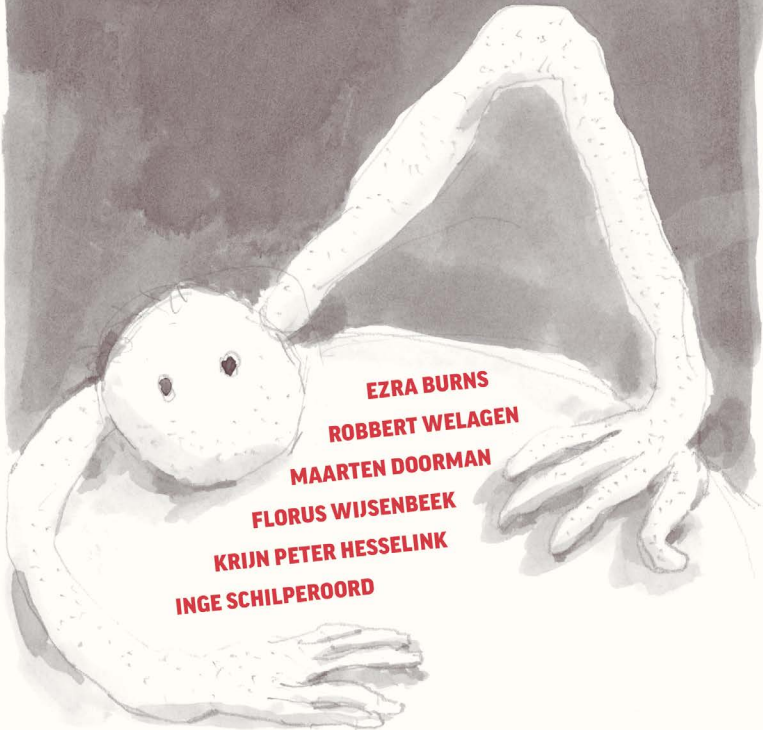

2018 – I

HOLLANDS Maandblad

EZRA BURNS

ROBERT WELAGEN

MAARTEN DOORMAN

FLORUS WIJSENBEEK

KRIJN PETER HESSELINK

INGE SCHILPEROORD

RONALD TOLMAN GEDACHTEN AAN CONSTANT

HOLLANDS Maandblad

INHOUD NO. I – 2018

negen-en-vijftigste jaargang • nummer 842
januari 2018

Opgericht in 1959 door K.L. Poll.

www.hollandsmaandblad.nl

Aanvullende honoraria

Redactioneel – Deze maand

Maarten Doorman – Door beelden achtervolgd

Anne van Winkelhof – Gedichten

Florus Wijsenbeek – Botsen met en over Turkije

Dorien de Wit – Gedichten

Robbert Welagen – Het hert, het bos en de dood

Willem Thies – Gedichten

Branko Van – Gedichten

Ronald Tolman – Denkend aan Constant

Emma Crebolder – Gedichten

Frans Stüger – Touché

Krijn Peter Hesselink – Gedichten

Inge Schilperoord – Gered door de vreemdeling

Ezra Burns – Gedicht

Tekeningen Arthur Kempenaar

Auteurs in dit nummer

Colofon

Aanvullende honoraria

* * *

HOLLANDS MAANDBLAD AANVULLENDE HONORARIA

2017-2018

Dankzij de steun van het R.O. van Gennep Fonds is de Stichting *Hollands Maandblad* in staat jaarlijks prozaschrijvers, dichters, essayisten en grafisch kunstenaars die meewerken aan *Hollands Maandblad* ten behoeve van de verdere ontplooiing en besteding van hun werk een financiële aanmoediging te bieden in de vorm van het *Hollands Maandblad Aanvullend Honorarium*.

Het Bestuur van de Stichting *Hollands Maandblad* en de redactie hebben het genoegen mede te delen dat de volgende auteurs, dichters en kunstenaars uit jaargang 2017 van *Hollands Maandblad* in aanmerking komen voor een jaarlijks in het voorjaar vastgesteld en uitgereikt *Hollands Maandblad Aanvullend Honorarium*:

*

TJEERD POSTHUMA – *proza*

MARIEKE LUCAS RIJNEVELD – *poëzie, proza*

MALGOSIA BRIEFJES – *tekeningen*

KAREN OPSTELTEN – *tekeningen*

BERRY DE HAAS – *tekeningen*

KIRA WUCK – *proza, poëzie*

JAN-WILLEM DIJK – *poëzie*

JACK DRUPPERS – *proza*

IRIS LE RÛTTE – *poëzie*

SANDER MEIJ – *poëzie*

*

* * *

Het Aanvullend Honorarium is bedoeld als materiële steun in de rug, en niet als een prijs in de zin van de drie *Hollands Maandblad Schrijversbeurzen* die jaarlijks worden uitgereikt door de Redactieraad voor de beste bijdrage in de categorieën Poëzie, Proza en Essayistiek. Het gaat om een donatie aan medewerkers van wie de bijdragen in de afgelopen jaargang door het Stichtingsbestuur in het bijzonder werden opgemerkt. De leeftijd van de medewerkers, de continuïteit van hun band met *Hollands Maandblad* en de mate van relevantie van de ondersteuning, speelt bij de nominatie mede een rol.

* * *

Deze maand

Deze maand had met twee opbeurende inzichten een bovengemiddelde opbrengst, en zulks bracht enige specerij in de ongezouten werkelijkheid die modern leven heet. Het eerste inzicht werd geboren uit de schoot van twee opeenvolgende publicaties van het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP), die de lezer aanvankelijk leken te verleiden tot de slotsom dat statistisch onderzoek over de tijdgeest gemakkelijker uitmondt in persberichten en bijbehorende journalistieke duiding dan in geschiedkundige argumenten. Statistiek is geen geschiedschrijving, en daarom verdrinkt de statisticus die weet dat de rivier gemiddeld een halve meter diep is, en behoudt de historicus droge voeten omdat hij beseft dat het aan de andere oever niet veel beter is. Deze bevinding leidde als vanzelf tot het tweede inzicht, en dat was de notie dat het universum al snel te klein wordt wanneer men zijn hoofd erin steekt.

Dit alles is geen klein bier, en het opbeurende gevoel dat deze maand de overhand had, lijkt mij alleszins gerechtvaardigd. Het ging hier immers om een doorzicht in de eigen existentie, verkregen door twee geleerde onderzoeken van het SCP over hoe wij thans leven en denken naast elkaar te leggen en stereoscopisch te doorgronden.

Ik doel enerzijds op het onderzoeksrapport *Sociale Staat van Nederland 2017* dat het SCP in de laatste maand van het vorig jaar uitbracht over de sociale en mentale verschuivingen in Nederland in de laatste vijftienvintig jaar. En ik doel anderzijds op het onderzoeksrapport *Lees:Tijd* dat het SCP in de eerste maand van dit jaar uitbracht over de ontwikkeling van het leesgedrag in ons land. In beide onderzoeksrapporten staan behartigenswaardige betogen alsook tal van interessante gegevens die in evenzovele grafieken zijn weergegeven.

Uit het eerste rapport, en zeker ook uit de reacties in de media, kwam

het beeld naar voren dat het goed gaat in Nederland, dat Nederlanders gelukkig, tevreden en welvarend zijn, dat ze min of meer nog hetzelfde denken over maatschappelijke kwesties als een kwart eeuw geleden, maar dat ze een stuk rijker en ook hoger opgeleid zijn. Een hele opluchting; de doemdenkers was de mond gesnoerd. Uit het tweede rapport kwam het beeld naar voren dat Nederlanders veel minder lezen dan voorheen, dat vooral jongere Nederlanders zich afkeren van boeken, tijdschriften als ook kranten, en dat bij jongvolwassenen (20 tot 34 jaar) het aantal lezers de afgelopen tien jaar bijna halveerde van 87 naar 49 procent.

Het scr noemt dit laatste ‘een zorgelijke ontwikkeling’, maar dat lijkt mij een onterechte moralistische conclusie, alleen maar gestoeld op het gegeven dat lezen van boeken leidt tot een betere cognitieve ontwikkeling, beter begrip van complexe situaties, beter begrip van argumentaties, en beter begrip van de veelvormigheid der mensheid. De eigen onderzoeken zouden moeten leiden tot twee geheel tegengestelde en veel opbeurender gevolgtrekkingen. De eerste is dat niet-lezen domweg gelukkig maakt; de tweede is dat hoger opgeleid zijn volkomen compatibel is met niet-lezen.

Wat dat tweede inzicht in het eigentijdse bestaan betreft, zijn de cijfers onweerlegbaar en glashelder: het aandeel Nederlanders met een hoge opleiding steeg de afgelopen vijftientig jaar van 18 naar 36 procent van de bevolking, terwijl tijdens diezelfde periode de verkoop van algemene boeken met ongeveer een kwart daalde van 49,6 miljoen exemplaren in 2010 naar zo’n 37,5 miljoen exemplaren in 2017 (terwijl de bevolking met bijna een miljoen mensen toenam). Sterker nog: thans is van de 20- tot 35-jarigen ongeveer 45 procent hoogopgeleid (juist zij zijn volgens de scr ‘gelukkig’, ‘tevreden’ en ‘optimistisch’), en precies zij vormen het segment van de bevolking bij wie het lezen met meest en het snelst afnam.

De grondtoon in *Sociale Staat van Nederland 2017* dat er in de mentale habitus van Nederlanders de afgelopen vijftientig jaar niet veel is veranderd, lijkt dan ook alleszins voorbarig. Er is juist, zo blijkt uit de

SCP onderzoeken, een significante correlatie de afgelopen decennia ontstaan tussen de stijging van het geluksgevoel en het opleidingsniveau enerzijds en de daling bij Nederlandse jongeren van hun leestijd en van de vaardigheid complexe teksten te begrijpen anderzijds. Niet voor niets is Nederland op Noorwegen na het gelukkigste land van de westerse wereld geworden, en tegelijkertijd bijna het enige land waar de leespresaties de afgelopen decennia achteruit zijn gegaan.

Wanneer men met het SCP vijftientig jaar terugkijkt, ziet men dan ook andere zaken dan de statistici hebben gezien. Zo had bijvoorbeeld *NRC Handelsblad* een kwart eeuw geleden twee boekenbijlages van in totaal 12 pagina's *broadsheet*, hetgeen neerkomt op 24 pagina's tabloid, evenveel als de bijlage over lifestyle en geluksgevoel nu, maar dan toch weer een stuk minder dan het huidig aantal columnisten (41). En oh ja, vijftientig jaar geleden bestond ook *Vrij Nederland* nog als wekelijks opinietijdschrift met een boekenbijlage, die ongeveer even dik was als het huidige *Volkskrant-magazine* over geluksgevoel en lifestyle. Het is gek, maar plots bedenk ik dat het vijftientig jaar geleden ook nog vrij normaal was dat op de universiteit boekenlijsten werden voorgeschreven aan studenten, waarbij Franse en Duitse teksten nog niet taboe waren zoals nu.

Misschien komt het door de SCP vastgestelde geluksgevoel ook wel omdat ons land dan wel weinig lezers heeft, maar des te meer literaire prijzen en literaire evenementen. Zo mocht onlangs de stad Utrecht zich na inzet van culturele notabelen tooien met de eretitel 'UNESCO City of Literature'. Een hele eer voor een stad met 1100 horecagelegenheden, tien procent minder boekuitleningen per jaar in de universiteitsbibliotheek en nog slechts vijf boekwinkels in het centrum (een kwart eeuw geleden waren dat er nog een stuk of 15, in de negentiende eeuw een stuk of 30, waaronder de populaire 'Boekhandel en affaire in Dameshandwerken J.D. Nolet'). Utrecht heeft wel talrijke literaire en culturele festivals, waarbij de 1100 horecagelegenheden goed van pas komen. Zo staat de Domstad misschien model voor Nederland: een gemeenschap

van 350.000 inwoners, met 64.000 studenten, 30.000 laaggeletterden en een scherpe tweedeling tussen hoogopgeleiden die welvarend genieten van hun geluksgevoel aan de ene kant van de spoorlijn en meer dan 25.000 huishoudens onder de armoedegrens aan de andere kant van de spoorlijn.

Aldus hebben wij deze maand dankzij het SCP waardevolle inzichten verworven in de modaliteiten van onze existentie. Ons geluk, onze welvaart en onze tevredenheid blijken anders dan vijftientig jaar geleden niet gefundeerd in hoe de vorige generatie ons heeft gevormd, maar in hoe wij onze jeugd naar ons evenbeeld hebben geschapen: als de minst belezende, minst algemeen ontwikkelde, minst cognitief ontplooide generatie sinds de uitvinding van de sms precies een kwart eeuw geleden. – BB

Door beelden achtervolgd

Over 'De karper' van Apollinaire

door Maarten Doorman

In 1911 publiceerde Guillaume Apollinaire een kleine bibliofiele bundel met de titel *Le Bestiaire ou Cortège d'Orphée*. Dit 'Bestiarium of de processie van Orpheus' was een verzameling van dertig korte dierengedichten met evenzovele houtgravures van de fauvistische schilder Raoul Dufy, een moderne variant van een middeleeuws 'bestiarium' waarvan Apollinaire een groot liefhebber was. Net als bij die bundels met emblemata over fabeldieren figureert bij Apollinaire per pagina in woord en beeld een dier of Orpheus, de musicus, zanger en dichter uit de Griekse mythologie.

Het zijn geweldige gedichten. Mijn favoriet is 'La Carpe', 'De karper':

*Dans vos viviers, dans vos étangs,
Carpes, que vous vivez longtemps!
Est-ce que la mort vous oublie,
Poissons de la mélancolie.*

Als je niet onder het eindrijm uit wilt (en dat wil ik niet) zou je het als volgt kunnen vertalen:

*Hoe in jullie vijvers, jullie poelen,
Karpers, jullie steeds krioelen!
Vond de dood u niet op tijd,
Vissen van neerslachtigheid.*

Misschien raakt het gedicht me door het woord ‘melancholie’, maar ik hoop dat ik genoeg gedichten heb gelezen en geschreven om niet door zoiets simpels te worden geroerd. Je weet het niet. Ik denk dat een van de troeven van deze vier regels is, dat het zonder vraagteken eindigt waar wel een vraag gesteld wordt. De vraag lost in de laatste twee regels op in gepeins; hij zwemt maar door, die vraag. De karpers onder water zijn daarmee een bijna volmaakt beeld voor dat rusteloze peinzen.

Het beeld roept bij mij een winterse middag in het Amsterdamse Bos in herinnering, waar ik met mijn kinderen op een van de enorme vijvers schaatste. Ik kan nauwelijks schaatsen. Te rechtop, in een te lange winterjas, werd ik door de wind voort geblazen, bang om te vallen en voor mijn gevoel uitgelachen door alle kinderen en hun ouders erbij. ‘Door je knieën alsof je moet poepen en niet steeds naar beneden kijken,’ hoorde ik van een voorbij racende schaatser met goede bedoelingen. Het was een kraakheldere dag, het leek of het metaal van de schaatsen zong.

lees meer in het nieuwe nummer

Botsen met en over Turkije

Hoe Bolkestein en ik het bekvechtend eens werden

door Florus Wijsenbeek

Soms lijkt het in onze tijd bijna een taboe om van mening te veranderen. Voor je het weet, moet je ‘excuses’ aanbieden of wordt er druk getwitterd over ‘opportuniste’. Misschien komt dit omdat er tegenwoordig zoveel meningen zijn, of misschien komt het omdat zo weinige van die meningen geworteld zijn in argumenten. Eerlijk gezegd ben ik er nogal fier op dat ik in de afgelopen jaren van mening ben veranderd over een belangrijke politieke kwestie, of beter gezegd, dat ik vasthield aan mijn opvattingen, maar dat dezelfde argumenten mij vanwege de gewijzigde omstandigheden nu leiden naar andere gevolgtrekkingen. En ik kan er zelfs om glimlachen dat ik thans dezelfde conclusie trek als de prominente partijgenoot met wie ik zo vaak botste over deze kwestie, terwijl wij nu tot die gelijklopende slotsom komen op basis van nog steeds diametraal tegengestelde opvattingen.

Die prominente partijgenoot is Frits Bolkestein en de kwestie is de toetreding van Turkije tot de Europese Unie. Mijn talrijke worstelingen hierover met de voormalige leider van de VVD speelden plots weer door mijn hoofd toen onlangs bekend werd dat de verhoudingen tussen Turkije en Europa, en die tussen Turkije en Nederland in het bijzonder, weer verbeteren na de afgelopen anderhalf jaar op een ijskoud dieptepunt te hebben verkeerd.

Of de dooi te maken heeft met het verzet van de Unie en Nederland in het bijzonder tegen de plannen van de Amerikaanse president Trump om Jeruzalem als hoofdstad van Israël te erkennen, of met het gegeven dat de Turkse president Recep Tayyip Erdoğan nu wel zo’n beetje klaar is met zijn rigoureuze zuiveringsacties tegen de aanhangers van Fethul-

lah Gülen, die hij ziet als brein achter de mislukte coup van 15 juli 2016, dan wel met het steeds nijpender internationale isolement van Turkije, feit is dat de onderlinge toon aan het eind van 2017 plotseling sterk veranderde. Erdoğan zei 'waarde te hechten' aan goede betrekkingen met de EU, en volgens de Turkse krant *Hürriyet* sloot hij zelfs een bezoek aan Nederland of Duitsland niet uit. Premier Mark Rutte had al eerder verzoenende signalen afgegeven, en Erdoğan vond die nu 'toereikend' voor een verbetering van de betrekkingen. Er circuleerden ook berichten dat Turkije en Nederland (de op één na grootste investeerder in het land van Erdoğan) begin 2018 de banden weer gaan aanhalen met de uitwisseling van ambassadeurs en een bezoek van minister van Buitenlandse Zaken Sigrid Kaag aan Ankara.

lees meer in het nieuwe nummer

Het hert, het bos en de dood

door Robbert Welagen

Er is me iets vreemds overkomen. Misschien moet ik zeggen: ik heb iets meegemaakt dat zonderling, wonderlijk en onbegrijpelijk is. Nog altijd bevat ik niet precies wat er is voorgevallen, en misschien wil ik het ook niet bevatten, omdat het waarschijnlijk beter zou zijn dat ik het heb gedroomd. Maar het is me overkomen en het gaat niet meer weg. Het enige wat ik kan doen, is het stap voor stap beschrijven.

Het begon met de auto die al drie dagen op de parkeerplaats vlak bij ons huis stond.

Mijn vriendin en ik wonen in een bos. Zij gaat elke morgen de deur uit, ik werk thuis. We hebben een hond en we leiden een rustig leven. Schuin tegenover ons huis, naast het pad dat het bos in leidt, is een zanderige parkeerplaats. Honden-uitlaters en natuurliefhebbers parkeren daar hun auto. Een oude, verweerde plattegrond onder een houten afdakje legt uit welke routes je kunt wandelen. Aan het einde van de dag staat hier zelden een auto, en nooit meerdere dagen achter elkaar. Nu wel.

Een mooie auto was het niet. Een Japans merk, ooit wit geweest, minstens tien jaar oud.

Ik vertelde mijn vriendin dat ik het raar vond. Ze zei dat het vast niets bijzonders was.

De volgende ochtend liep ik met de hond langs de auto en keek naar binnen. Leeg. Geen enkel snoeppapiertje, bonnetje of een paraplu. Ik drukte mijn gezicht tegen de ruit. Alleen op de achterbank lag iets. Een wollen kleed. Netjes opgevouwen.

Ik liep verder, maar keek over mijn schouder. De auto stond er heel gewoon bij. De portieren gesloten, de wielen recht. Hij moet er rustig vooruit zijn geparkeerd, met de neus naar de bomen.

Er zijn verhalen bekend van mensen die in dit bos zijn gaan wandelen, verdwaalden en na uren pas weer terugkeerden bij hun auto. Was iemand niet teruggekomen? Of haalde ik me dingen in het hoofd en was er gewoon sprake van motorpech?

Toen ik weer thuis was, besloot ik de politie te bellen.

Een paar uur later zag ik een politieauto voorbijrijden. Ik trok rubberlaarzen aan en liep naar buiten. Op de parkeerplaats stonden twee agenten naar de auto te kijken. De ene agent drukte zijn gezicht tegen het glas, zoals ik eerder ook had gedaan.

‘Goedemiddag,’ zei ik. ‘Ik heb vanmorgen gebeld. Ik woon in het huis daar.’

‘Goedemiddag,’ zeiden beide jongens. Ze waren wel jong, te jong om veel ervaring met dit soort zaken te hebben.

Ik vertelde het weinige wat ik wist; ze noteerden het nummerbord en het autotype. Ik hoopte dat ze me iets konden vertellen, maar aan burgers doet de politie geen mededelingen. Ze gaven me een hand, stapten in hun auto en reden weg. Niets wijzer geworden liep ik terug naar binnen.

lees meer in het nieuwe nummer

Denkend aan Constant

door Ronald Tolman

Toen ik onlangs *Opstand van de Homo ludens* uit de boekenkast pakte, viel er iets uit deze bundel voordrachten en artikelen die Constant Nieuwenhuys in 1969 publiceerde bij uitgeverij Paul Brand. Het was een ansichtkaart met de afbeelding van ‘*De ontmoeting tussen Ubu en Justine*’, een schilderij van Constant dat nu deel is van de collectie van het Amsterdamse Stedelijk Museum. Op de achterkant van de kaart had Constant een postzegel van 75 cent geplakt waarop zijn eigen werk ‘*Gevallende paard*’ uit 1950 was afgebeeld. Die postzegel was in 1988 door Jan Bons ontworpen en Constant had hem meteen gebruikt, want de kaart was gedateerd ‘5.7.1988’. Naast mijn adres in Beuningen had hij de volgende boodschap geschreven: ‘Cher ami – Wanneer kom je weer eens in A’dam? Ik zou je graag mijn ORPHEUS (3) laten zien die eindelijk (!) vrijwel (?) AF is. En ik heb zin in een stevige lunch! Poignée, Constant.’

In *Opstand van de Homo ludens* had Constant zijn optimistische toekomstbeeld geschetst van maatschappelijke veranderingen en de rol die voor de kunst en de kunstenaar was weggelegd. Al in 1959 had hij Nieuw Babylon uitgedacht, een utopische samenleving waarin de spelende mens zich vrijelijk zou kunnen ontplooiën, en in dit boek waren zijn gedachten daaromtrent samengebracht.

Enthousiast citeert hij Karl Marx die in 1845 schreef in *Die Deutsche Ideologie*, ‘In een communistische maatschappij zijn er geen schilders, maar hoogstens mensen die onder andere ook schilderen.’ Constant stelde vast dat ‘van het begin af aan de kunstenaar op de mechanisering negatief heeft gereageerd, alsof hij intuïtief het gevaar voelde dat hem bedreigde’. Niettemin voorzag Constant ‘het einde van dat sociale fenomeen dat we gewend zijn de “kunstenaar” te noemen’. Dat is gelukkig meegevallen, Kunst is het werk gebleven van kunstenaars, en het is in

het licht van zijn voorspellingen misschien paradoxaal dat Constant zelf daarvan precies de belichaming was.

Vanuit mijn perspectief was Constant niet alleen degene die in 1946 samen met Corneille, Karel Appel, Eugène Brands, Theo Wolvecamp, Anton Rooskens en zijn broer Jan Nieuwenhuijs de 'Experimentele Groep in Holland' oprichtte, die twee jaar later de Nederlandse tak van Cobra werd, maar vooral degene die met Bram van Velde en Willem de Kooning behoorde tot de grote kunstenaars in de stal van Collection d'Art, de galerie van de eigenzinnige Cora de Vries in hartje Amsterdam. Armando maakte er furore, het werk van Jan Schoonhoven werd er wereldberoemd, en ik mocht er als beginnend kunstenaar ook werk tentoonstellen. Het was de tijd dat galeries nog een rol van betekenis speelden en nauwlettend in de gaten werden gehouden door de museumwereld.

Als jongste in de stal van Collection d'Art was ik natuurlijk verguld toen de grote Constant in 1978 – hij had in datzelfde jaar net als gast van conservator Edy de Wilde zijn spraakmakende schilderijtentoonstelling in de erezaal van het Stedelijk Museum achter de rug – mijn tweede expositie in de galerie met een bezoek vereerde. Tot mijn verrassing nodigde hij mij uit om eens naar zijn atelier te komen, een gymzaal van een voormalig schoolgebouw in Amsterdam. Dat werd het stormachtige begin van een dierbare vriendschap.

lees meer in het nieuwe nummer

Touché

door Frans Stüger

Toen ik verhuisde van de hoofdstad naar het buitengebied, was ik gedwongen een andere huisarts te zoeken. Omdat ik vooroordelen koesterde ten opzichte van de medische stand op het platteland, zag ik daar tegenop. Ik ging er nog net niet vanuit dat de huisartsen daar in feite omgeschoolde dierenartsen waren, gelet op het toenemend aantal leegstaande boerderijen. Onzin natuurlijk. Alsof het Amsterdamse huisartsenbestand vooral zou bestaan uit toegewijde medici. Mijn huisarts in de hoofdstad bezocht bijvoorbeeld liever een congres in een tropische omgeving, dan dat hij een patiënt te woord stond. Ik herinner me mijn laatste bezoek aan hem, vlak voor de verhuizing, waarin ik hem vertelde over mijn steeds erger wordende plotselinge duizelingen. Hij bagateliseerde mijn zorgen en was van menig dat iedereen wel eens duizelig is of licht zijn hoofd. Hij stelde dit alles met een ondertoon van ‘je moet niet zo zeuren’ en sloot af met de opbeurende opmerking: ‘Goed, dan val je een keer, so what?’

Ik zei niets, maar zag weer de beelden voor mij van mijn val een paar weken terug, waarbij een aankomende tram gedwongen werd een noodstop te maken. Kort na mijn bezoek verhuisde zijn praktijk naar het bejaardencentrum in de buurt...

In het dorp waar ik kwam te wonen, was één huisartsenpraktijk en mijn postcode gebod mij daarvan gebruik te maken. De nieuwe buren, beide alleenstaande vrouwen van diep in de zeventig, waren zeer goed te spreken over dokter De Waal van die praktijk. Zij roemden zijn empathie en zijn charmante voorkomen. Hoewel het laatste mij van medisch ondergeschikt belang leek, gaf ik hem toch mijn voorkeur. Vooroordeel? Misschien, maar niet omdat de twee andere artsen vrouwen waren, maar vooral omdat ze erg jong waren, althans vergeleken

met dokter De Waal. Die boezemde enig vertrouwen in door zijn grijs golvende manen en zijn wit parelend gebit.

Toch had ik niet verwacht dat ik al zo snel bij hem op het spreekuur zou zijn. Nadat de meeste dozen waren uitgepakt en de inrichting van het nieuwe huis zijn voltooiing naderde, kreeg ik last van een ernstige darmkoliek. Toen ik mijn nieuwe huisarts vertelde over mijn klacht, knikte hij, wreef peinzend over zijn kin, keek op de computer, en zei, terwijl hij bevestigend naar de tekst knikte op zijn scherm: ‘Ik zie dat u een keer darmkanker heeft gehad. Klopt dat?’

En weer hoorde ik in gedachten de telefoon gaan, nu vijftientig jaar geleden, toen een andere huisarts – die niets met tropische congressen had – mij opbelde met de mededeling dat het onderzoek een carcinoom boven in het rectum had laten zien en dat een operatie onvermijdelijk was. Hij belde op een vrijdagmiddag, waarna een weekend volgde van radeloze paniek en overmatig sherrygebruik om te kunnen slapen, wat niet lukte. Daarna waren er verdoofde weken met paniekaanvallen, afgewisseld met momenten van onbezonnen optimisme. Ik was in die tijd tot tranen toe ontroerd door alles wat groeide en bloeide en bestond: bloemen, baststructuren van bomen, maar ook barstjes in stoeptegels. Ik was, kortom, hypersensitief voor alles wat mij vroeger niets zei.

lees meer in het nieuwe nummer

Gered door de vreemdeling

door Inge Schilperoord

‘Ik deed een stap, 1 stap naar voren. En ditmaal, zonder op te staan, trok de Arabier zijn mes, dat hij me liet zien in de zon. Het licht spatte van het staal en het was of een lang, glinsterend lemmet mijn hoofd raakte. Tegelijk droop een straaltje zweet dat zich had opgehoopt in mijn wenkbrauwen op mijn wimpers, en bedekte die met een lauw en dicht waas. Mijn ogen waren verblind achter dat scherm van tranen en zout. Ik voelde alleen nog de bekkenslag van de zon op mijn gezicht...’

ALBERT CAMUS, *De vreemdeling*

Dit is een passage uit het belangrijkste boek dat ik ken. Het boek dat mijn leven heeft gered. Al drie keer. De eerste keer dat dit boek mijn leven redde, was ik zeventien.

Niet lang geleden werd ik geïnterviewd door een man met een zacht gezicht en een dito stem. Hij vroeg of ik altijd al schrijver had willen worden. Hoe het was begonnen.

Gek genoeg was deze cliché-vraag me nog niet eerder gesteld. Gelukkig. Want hoe antwoord je daarop zonder zelf te vervallen in een moeras van gemeenplaatsen? Ik stamelde. En zei niet meer dan wat algemeenheden. Ja, jazeker, natuurlijk, altijd al, ja, wat anders? Er was niets anders dan... dat. Maar ja, schrijven... ik wist heel lang niet hoe en misschien weet ik dat nog steeds niet, want het is nooit *echt precies* wat het moet zijn. Maar op een bepaalde manier ook wel en...

Ik viel stil. Ik kon niet antwoorden zonder in het moeras te blijven spartelen.

Na dagen, of wellicht weken, waarin de vraag tussen de wanden van mijn hoofd was blijven echoën, typte ik plots op een late, vermoeide avond een stukje tekst op mijn laptop. Het was een poging alsnog ant-

woord te geven. Misschien niet op die vraag, maar aan die ene herinnering. Dat beeld van toen, zeventien jaar oud, hoe dat voelde. Dat gekooide iets in mij dat aan de tralies rammelde.

Nu ik het stukje teruglees, vraag ik me af of het is gelukt de afstand naar toen te overbruggen. Toen ik het tikte, dacht ik van wel, nu weet ik het niet meer. Misschien toch ook niet, niet helemaal althans, niet *echt precies*, of... Kom, ik schaam mij niet, dit is het:

‘Moeizaam kwam het meisje dat niet meer wilde eten aanfietsen. De weg was lang en donker, en aan de rechterkant gleeed de sloot voorbij. Ze fietste met voorovergebogen lichaam. Aan de ene kant bungelde een halflege schooltas aan het stuur, aan de andere kant omklemde haar hand een veel te vol geladen zak met bibliotheekboeken.

Zo zwoegde ze tegen regenvlagen, die ze al tijdens het laatste lesuur tegen het schoolraam had zien spuwen. Bij elke kronkeling in de weg, zelfs de lichtste, zwiepte de tas met boeken tegen het voorwiel, alsof die zich tussen de spaken door wilde wringen. Maar het weer deerde haar niet. Er lonkte iets veel belangrijkers. Ze zag zichzelf al voor zich, zo dadelijk, in haar kamer; deur op slot, de boeken een voor een uit haar tas tillend, uitstallend op bed. Ze zou ze voorzichtig openklappen, *heel* voorzichtig, om niets te beschadigen. De pagina’s zou ze secuur met beide handen gladstrijken, en ze zou goed kijken of er geen waterdruppels in het papier waren getrokken. Eventueel zou ze de verwarming wat hoger draaien, waarna haar moeder dan zou mopperen dat ze niet zo kouwelijk zou zijn als ze normaal met haar en papa mee zou eten.

lees meer in het nieuwe nummer

Auteurs in dit nummer

EZRA BURNS (1980) – Publiceerde poëzie en proza in o.m. *Hollands Maandblad*, *De Revisor*, *Tirade* en verzamelbundels. Ontving in 2011 de Hollands Maandblad Schrijversbeurs (*poëzie*) en in 2014 de Hollands Maandblad Aanmoedigingsprijs (*proza*). Zijn debuutbundel verschijnt in 2018 bij uitgeverij Liverse.

EMMA CREBOLDER (1942) – Afrikaniste. Publiceerde o.m. de poëziebundels *Vergeten* (2010), *Vallen* (2012) en *Verzoenen* (2014). Dit voorjaar verschijnt de bundel *Snuiven*. Zie: www.emmacrebolder.com.

MAARTEN DOORMAN (1957) – Filosoof, dichter en essayist. Publiceerde talrijke boeken; de recentste zijn de poëziebundel *Je kunt bellen* (2013) en *De navel van Daphne; Over kunst en engagement* (2016).

KRIJN PETER HESSELINK (1976) – Dichter & vertaler. Publiceerde o.a. de dichtbundels *De uitputting voorbij* (2011) en *als niemand vangt* (2014), alsook de roman *Moederziel* (2016). Winnaar Hollands Maandblad Schrijversbeurzen (*poëzie*) 2008 en (*essayistiek*) 2011. In april verschijnt zijn nieuwe bundel *Toondoof*.

ARTHUR KEMPENAAR (1952) – Schilder en beeldhouwer, alsook docent beeldende kunst aan de Gerrit Rietveld Academie en bestuurslid / curator van de Vishal te Haarlem. Tot en met 11 maart is van hem een solo-expositie te zien in 37PK, Platform voor Kunsten te Haarlem. Zie: www.arthurempenaar.nl.

INGE SCHILPEROORD (1973) – Forensisch psycholoog. In 2015 verscheen haar romandebuut *Muidhond*, dat werd onderscheiden met de Bronzen

Uil 2015 en op de shortlist stond van o.a. de ECI Literatuurprijs en de Libris Literatuur Prijs 2016. Het werd vertaald in o.m. Groot-Brittannië, Frankrijk, Italië en Spanje.

FRANS STÜGER (1946) – Debuteerde in 1975 met de roman *De gedachte*; daarna verschenen o.m. *Weerloos* (2003), *Personages, conflict, perspectief* (2011; in ‘de schrijfbibliotheek’) en *De Bastaard* (2017).

WILLEM THIES (1973) – Debuteerde in 2006 met de bundel *Toendra* (bekroond met de C. Buddingh’-prijs). Nadien verschenen o.m. *Na de vlakte* (2008; nominatie J.C. Bloemprijs), *Twee vogels één kogel* (2012) en *Meer mensen dan reddingsvesten* (2015). Komend najaar verschijnt de bundel *Na het paringsritueel*.

RONALD TOLMAN (1948) – Beeldhouwer, schilder, tekenaar, graficus en maker van prentenboeken met zijn dochter Marije Tolman, waaronder *De boomhut* (2009), dat werd onderscheiden met onder meer de Bologna Ragazzi Award in Italië en het Gouden Penseel in Nederland. Zie: www.ronaldtolman.nl.

BRANKO VAN (1985) – Dichter & arts in opleiding tot kinder- en jeugdpsychiater. Promoveerde in 2016 op individuele verschillen in de neurobiologie van ADHD. Publiceerde o.a. in *Tirade* en *Hollands Maandblad*.

ROBBERT WELAGEN (1981) – Publiceerde onder meer de romans *Porta Romana* (2011), *Het verdwijnen van Robbert* (2013) en *In goede handen* (2015). In 2017 verscheen de detectiveroman *Nachtwandeling*.

FLORUS WIJSENBEEK (1944) – Was tussen 1984 en 1999 lid van het Europese parlement voor de VVD; is thans senior adviseur, o.a. bij European Public Policy Advisors.

ANNE VAN WINKELHOF (1991) – Neerlandica, cultureel organisator, dichter. Publiceerde haar poëzie in o.a. *Op Ruwe Planken*, *Hard/Hoofd*, *Hollands Maandblad* en op een vuilniswagen van de Roteb (Rotterdam).

DORIEN DE WIT (1980) – Beeldend kunstenaar en schrijver. Opgeleid aan AKV | St. Joost en het Sandberg Instituut. Exposeert in binnen- & buitenland. Won de Turing Gedichtenwedstrijd 2016. Zie: doriendewit.nl.

HOLLANDS Maandblad

Redactie: Bastiaan Bommeljé

Redactieraad: Gerard van Emmerik, Beatrijs Ritsema, Mark Boog en Willemijn Lindhout

Vormgeving: Steven Boland

Copyright: Auteursrecht voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Deze uitgave werd mede mogelijk gemaakt door subsidie van het Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds, thans Nederlands Letterenfonds.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Redactiesecretariaat: Hollands Maandblad • p/a Willem Fenengastraat 2-A • 1096 BN Amsterdam • Tel. 020-4213830 • info-hm@uitgeverijpodium.nl (niet voor kopij)

Bij ongevraagde bijdragen postzegels voor antwoord bijsluiten

Uitgevers: Uitgeverij Podium in samenwerking met Stichting Hollands Maandblad, Willem Fenengastraat 2-A • 1096 BN Amsterdam

Abonnementen: 12 nummers per kalenderjaar, prijs per jaargang € 79,50 • Proefabonnement (3 nummers) € 20,- Abonnementen die niet één maand voor afloop van de abonnementsperiode zijn opgezegd, worden automatisch verlengd

Opgave: S.P. Abonneservice • Postbus 105 • 2400 AC Alphen aan den Rijn.

Telefoon tijdens werkdagen van 9.00-17.00 uur: 0172-476085.

Een acceptgiro voor betaling volgt

Losse nummers: € 7,50 • dubbelnummers € 9,90 • Verkrijgbaar bij de boekhandel of door bestelling bij Uitgeverij Podium dan wel via www.hollandsmaandblad.nl – HollandsMaandblad@spabonneservice.nl